

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**Саопштење поводом објављивања Годишњег извештаја о
стабилности финансијског система у 2021.**

Објављен Годишњи извештај о стабилности финансијског система у 2021.

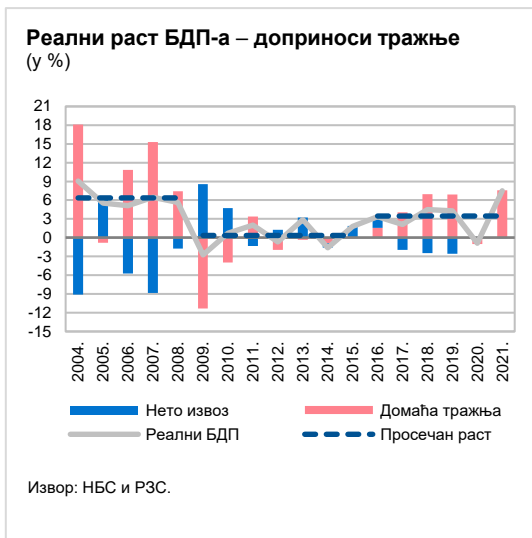
Народна банка Србије придаје велики значај транспарентној комуникацији с јавношћу, коју обавештава о стању у финансијском систему Србије. Основни циљ овог извештаја јесте информисање јавности о стању и ризицима у финансијском систему, као и правовремено указивање на потенцијалне системске ризике. У ту сврху, у овом извештају су описани кључни системски ризици из домаћег и међународног окружења, регулаторне мере које се предузимају ради њиховог ублажавања или отклањања, али и спречавања њиховог настанка. Извештај у оквиру стручних осврта обрађује најактуелније теме на глобалном и домаћем нивоу из домена финансијске стабилности и макропруденцијалне политике.

Током 2021. године била је присутна неизвесност услед опоравка светске привреде, кретања на међународним финансијским и робним тржиштима, као и појаве нових сојева вируса корона, доступности вакцина и брзине њихове дистрибуције. Ипак, у односу на 2020. годину, када је забележен глобални пад од 3,1%, у 2021. светска привреда је остварила раст од 6,1%. Раст у зони евра, с којом Република Србија има најзначајније финансијске и трговинске везе, у 2021. износио је 5,4% (у 2020. забележен је пад од 6,4%). Достигнут вишегодишњи максимум у кретању светских цена енергената и примарних пољопривредних производа, уз прекид у ланцима снабдевања, изазвао је глобални пораст инфлације током 2021. Ова светска економска кретања нису заобишла ни Србију. Међутим, претходно постигнута макроекономска и финансијска стабилност, створени фискални простор, као и примена правовременог и свеобухватног пакета економских мера помоћи привреди и грађанима, допринели су да се Србија боље суочи са овим изазовима од већине европских земаља.

✓ Упркос наставку пандемије и интензивирању геополитичких тензија у 2021, Република Србија је очувала и ојачала макроекономску стабилност.

Република Србија је остварила један од најбољих резултата у Европи у погледу стопе раста бруто домаћег производа, која је у 2021. износила 7,4%, што се највећим делом дугује расту услужног сектора, а затим и порасту активности у секторима грађевинарства, прерађивачке индустрије и рударства. И поред присутне пандемије, нето прилив страних директних инвестиција у 2021. години износио је 3,6 милијарди евра, чиме је премашен рекордни прилив из 2019. године. Тиме је седму годину заредом

дефицит текућег рачуна био у потпуности покривен страним директним инвестицијама – рекордно покриће од 154,7% у 2021, што доприноси и одрживости екстерне позиције земље.

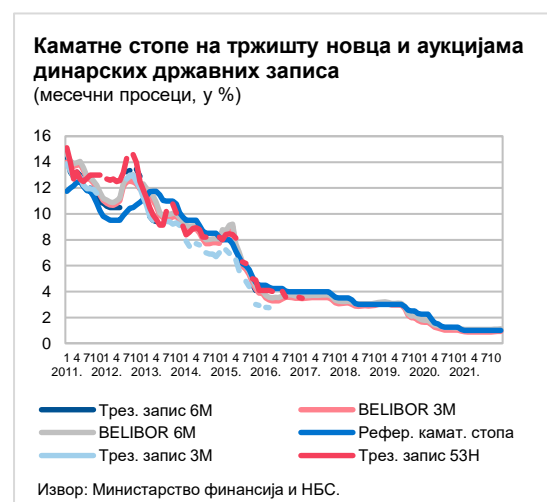
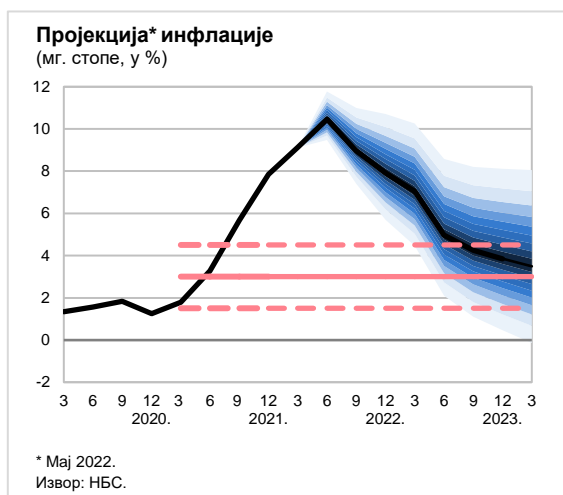

Адекватно вођена економска политика пре и током кризе изазване вирусом корона допринела је томе да у 2021. години агенција *Moody's* повећа кредитни рејтинг Србије (март 2021), да агенција *Fitch* задржи кредитни рејтинг (март и септембар 2021), а да агенција *Standard & Poor's* (децембар 2021) ревидира навише изгледе за добијање инвестиционог рејтинга са стабилних на позитивне.

Имајући у виду конфликт између Русије и Украјине и преливање те кризе на кретање цена енергената и других примарних производа, Народна банка Србије је ревидирала наниже пројекцију раста бруто домаћег производа за 2022. годину с распона од 4% до 5% на распон од 3,5% до 4,5%, док је у средњем року пројекција раста остала непромењена и износи 4–5% годишње. Може се очекивати да ће се негативни ефекти екстерних фактора смањити на најмању могућу меру с обзиром на то да је током пандемије очувано инвестиционо, пословно и потрошачко поверење захваљујући примењеним економским мерама, уз наставак прилива страних директних инвестиција и рекордно улагање државе у инфраструктурне пројекте. У првом тромесечју 2022, настављен је раст економске активности, и поред негативних ефеката конфликта у Украјини. Према подацима Републичког завода за статистику, реални међугодишњи раст бруто домаћег производа у првом тромесечју 2022. године износио је 4,4% и био је вођен услужним секторима и индустријом и незнатно је виши од прелиминарне процене, која је износила 4,3%.

✓ *Инфлација је вођена ценама хране и енергије. Просечна годишња инфлација у 2021. износила је 4,0%, а просечна базна инфлација 2,3%.*

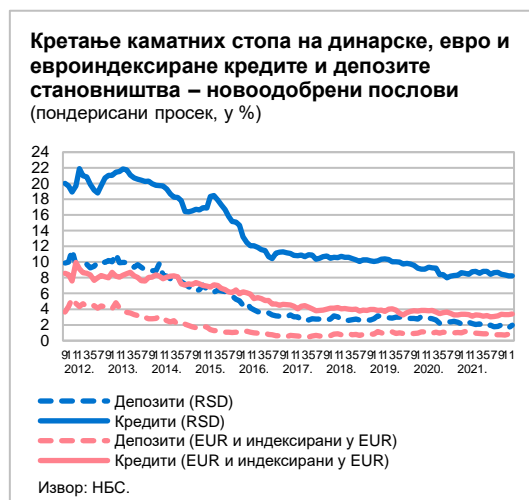
Повећање инфлације од априла 2021. било је вођено растом цена поврћа и светске цене нафте, као и њеном изразито ниском базом из истог периода претходне године, да би се од септембра инфлација кретала изнад горње границе дозвољеног одступања од циља. Раст инфлације у 2021. последица је притисака на страни понуде, углавном из међународног окружења – поскупљења примарних производа, европске енергетске кризе и поремећаја у глобалним ланцима снабдевања. У прилог томе говори и то што је преко три четвртине домаће инфлације било последица раста цена хране и енергената. У складу с таквим сагледавањем фактора инфлације, у 2021. није било потребе за оштријом реакцијом монетарне политике. Током 2021. године референтна каматна стопа Народне банке Србије остала је на непромењеном нивоу од 1%. Непромењене су остале и стопа на депозитне олакшице (0,10%) и стопа на кредитне олакшице (1,90%). Од октобра 2021. Народна банка Србије је започела заостравање монетарних услова, које је спроводила постепеним повећањем просечне пондерисане репо стопе на аукцијама репо продаје хартија од вредности, уз престанак организовања аукција репо куповине динарских хартија од вредности путем којих је банкама у претходном периоду обезбеђивана динарска ликвидност. С обзиром на то да главни ризици по инфлацију и остала економска кретања и даље долазе из међународног окружења, Народна банка Србије наставља да прати и анализира трендове на међународном робном и финансијском тржишту и да процењује њихов утицај на привреду Србије. Према централној пројекцији из маја 2022, очекује се да ће међугодишња инфлација од друге половине ове године имати опадајућу путању и да ће се у границе циља вратити у току друге половине наредне године.

Током 2021. године очувана је релативна стабилност курса динара према еврџ захваљујући адекватним интервенцијама Народне банке Србије на међубанкарском девизном тржишту, упркос наставку глобалне неизвесности и инфлаторним притисцима из међународног окружења. Девизне резерве Народне банке Србије током 2021. године повећане су, чиме је додатно ојачана отпорност домаћег система на ризике из међународног окружења.

Кредитна активност је током 2021. наставила да расте као резултат фактора и на страни понуде и на страни тражње. На крају 2021. укупни домаћи кредити, по искључењу ефеката девизног курса, порасли су за 9,9% међугодишње. На раст понуде кредита утицали су монетарна политика Народне банке Србије у претходном периоду, продужење рока и износа кредита одобрених из гарантне шеме, повољни услови финансирања на домаћем и међународном тржишту новца, као и конкуренција међу банкама. С друге стране, тражња за кредитима повећана је услед повећаних потреба за обезбеђењем ликвидности, реструктурирањем обавеза и куповином непокретности.

Повољни услови задуживања на домаћем и међународном тржишту новца подржали су раст инвестиционих кредита, што указује на повољну структуру кредитне активности са аспекта подршке одрживом привредном расту. Учесће проблематичних кредита у укупним кредитима одобреним сектору привреде додатно је смањено.

Кључни показатељи тржишта рада бележили су повољна кретања у 2021, упркос ширењу нових сојева вируса корона и прекидима у ланцима снабдевања, уз опоравак реалног расположивог дохотка и домаће тражње. Динарска штедња је наставила да расте као резултат веће исплативости динарске од девизне штедње и на крају 2021. године

износила је 103,7 милијарди динара, што је за 11,2 милијарде динара више него на крају 2020. године.

✓ *Мерама економске политике умањене су негативне последице пандемије вируса корона.*

Уз продужено трајање пандемије вируса корона и одобрени значајан пакет помоћи привреди и становништву, фискални дефицит је у 2021. износио 4,1% бруто домаћег производа, што је знатно ниже него претходне године, када је забележен дефицит од 8,0% бруто домаћег производа. Значајан део јавних расхода односио се на капиталне инвестиције, које су у 2021. достигле рекордан износ од 7,4% бруто домаћег производа, што додатно доприноси дугорочно одрживом привредном расту.

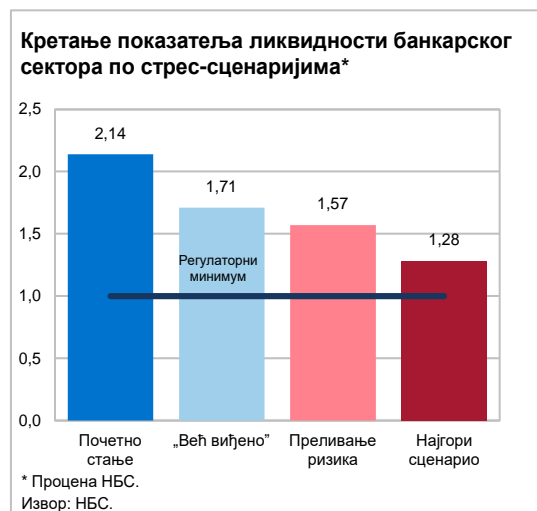
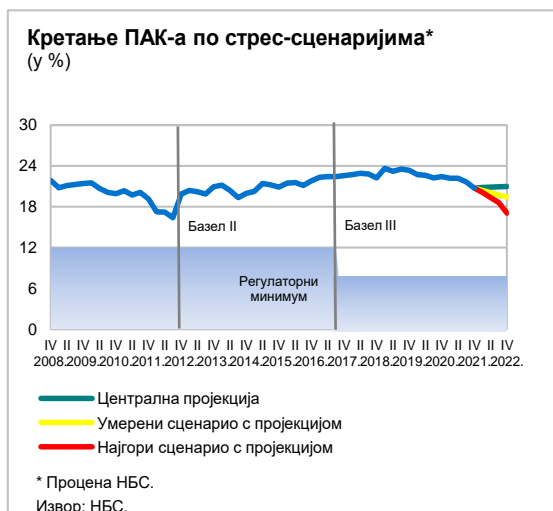
Захваљујући динамичном расту економске активности, учешће јавног дуга у бруто домаћем производу у 2021. смањено је и на крају 2021. износило је 56,5%, што је за 0,5 процентних поена мање него на крају 2020. Поменуто учешће наставило је да опада и током 2022, тако да је јавни дуг централне државе у мају 2022. износио 52,3% бруто домаћег производа. Међутим, високо учешће јавног дуга у страниј валути указује на присуство девизног ризика, укључујући и ризик од промене вредности евра према долару. Учешће јавног дуга у америчким доларима смањено је у 2021, док је учешће дуга у еврима повећано, у највећој мери услед емисија државних обвезница у еврима на међународном тржишту. Средином септембра 2021. први пут је емитована зелена еврообвезница, чиме је Србија постала једна од малобројних европских земаља и прва европска држава ван Европске уније која је емитовала зелени инструмент. Истовремено, емитована је и петнаестогодишња конвенционална еврообвезница, што је еврообвезница најдуже рочности коју је Србија до сада емитовала.

Одрживост фискалне политике, чак и током пандемије вируса корона, потврдио је и Међународни монетарни фонд. Током 2021. закључене су редовне консултације по члану IV Статута Међународног монетарног фонда и донете су одлуке о успешном завршетку претходног и одобрењу новог економског програма Инструмента за координацију политике. Нови програм је, као и претходни, саветодавног карактера и трајаће до краја 2023. године. У јуну 2022. донета је одлука о успешном завршетку другог разматрања резултата економског програма, где је оцењено да је, и поред неизвесног окружења, макрофинансијска стабилност у Србији очувана, а захваљујући посвећености власти структурним реформама средњорочни изгледи раста српске привреде остају повољни.

Као велико признање за све активности усмерене ка развоју домаћег финансијског тржишта, *J.P. Morgan* је 30. јуна 2021. укључио динарске државне обвезнице у своје реномиране индексе обвезница у домаћим валутама емитованих од стране развијених земаља и земаља у развоју. Циљеви и мере за даљи развој домаћег финансијског тржишта утврђени су Стратегијом за развој тржишта капитала за период 2021–2026. године, усвојеном у октобру 2021. Атрактивности домаћег тржишта и даљем привлачењу инвеститора доприноси и нови Закон о тржишту капитала, усвојен у децембру 2021. године.

✓ *Банкарски сектор у Србији остао је отпоран на шокове, уз очувану стабилност, високу капитализованост и ликвидност.*

Банкарски сектор Србије, који чини око 91% активе финансијског сектора, остао је стабилан захваљујући адекватној капитализованости, високој ликвидности и профитабилности. Током целе 2021. године, показатељи адекватности капитала и ликвидности банкарског сектора били су знатно изнад прописаних минимума. Остварена профитабилност банкарског сектора на крају године резултирала је приносом на активу у износу од 1,2% и приносом на капитал од 7,8%. Поред тога, резултати макропруденцијалних стрес-тестова потврђују да банкарски сектор у целини остаје високо отпоран чак и на најснажније шокове, као и да располаже довољним капацитетом за апсорбовање последица ризика којима би могао бити изложен.

Раст кредитне активности, системско решавање питања проблематичних кредита, као и мере за смањивање негативних ефеката пандемије вируса корона, допринели су томе да учешће проблематичних кредита у укупним кредитима настави да опада, тако да је на крају 2021. године оно износило 3,6% и снижено је међугодишње за 0,1 процентни поен и за чак 18,7 процентних поена у односу на август 2015. године, када је донета Стратегија за решавање проблематичних кредита. Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима наставило је да се смањује и на крају маја 2022. достигнут је историјски минимум од 3,3%.

На основу композитног показатеља системског стреса и других показатеља финансијског здравља оцењена је укупна финансијска стабилност. Показатељ системског стреса био је на ниском нивоу током 2021. и бележио је стабилну системску компоненту, што указује на отпорност и очувану стабилност финансијског система у целини. Кретање показатеља системског стреса указује на то да су ефекти пандемије вируса корона настали током 2020. године неутралисани захваљујући спроведеним мерама фискалне, монетарне и макропруденцијалне политике, које су деловале у правцу очувања стабилности финансијског система Републике Србије.

✓ *Народна банка Србије је и 2021, коју је обележила пандемија вируса корона, наставила да примењује бројне мере којима је очувана финансијска стабилност.*

Народна банка Србије је и током 2021. године, у условима продуженог трајања пандемије вируса корона, деловала проактивно и предузела је многобројне кораке ради подршке

домаћој привреди и становништву. Прописане су мере како би се очувао достигнути ниво стабилности и даље ојачао финансијски систем у условима ризика узрокованих ванредном здравственом ситуацијом и растућим геополитичким тензијама.

Између осталог, продужена је примена мера с циљем адекватног управљања кредитним ризиком у условима пандемије вируса корона за банке и даваоце финансијског лизинга. Овим је мерама омогућено благовремено препознавање потенцијалних потешкоћа код дужника и предузимање одговарајућих корака. Продужено је и важење мера којима се олакшава приступ финансирању физичким лицима. Такође, ради олакшаног приступа динарским изворима финансирања, Народна банка Србије је подржала динарско кредитирање привреде тиме што су кредити у динарима које банке одобравају у оквиру гарантних шема Републике Србије учињени још повољнијим од иницијалних услова из 2020. године.

Продужењем рока, као и повећањем обима кредита привреди, одобрених уз гаранцију државе у оквиру прве гарантне шеме, као и усвајањем друге гарантне шеме, обезбеђена је додатна ликвидност сектору привреде.

Све одлуке и мере донете су благовремено и са ограниченим роком трајања, чиме је олакшан финансијски положај дужника и омогућени су повољни услови финансирања државе, банака и приватног сектора.

Очување финансијске стабилности, нарочито у условима глобалног пораста неизвесности, остаје приоритет Народне банке Србије, која ће, као и до сада, предузимати мере из своје надлежности, доприносећи на тај начин координираним напорима за јачање целокупне макроекономске стабилности.